

MATYÁŠ REINSCHER — ZAPOMENUTÝ PRŮKOPNÍK PRŮMYSLOVÉHO PŘEV RATU

Milan Myška

Příspěvek vyšel v Časopise společnosti přátel starožitností

Orgán historické vlastivědy české

ROČNÍK LXX. (1962), č. 2

Řídil dr. Josef Klik s redakčním kruhem (dr. L. Hosák, dr. Jan Klepl, dr. J. Pavel, dr. Fr. Roubík)

VYDÁVÁ SPOLEČNOST PŘÁTEL STAROŽITNOSTI

Druhá polovina osmnáctého a celé minulé století znamenaly v hospodářském a společenském životě Evropy výrazný přelom. Nejprve v Anglii, ale později i v ostatních zemích evropského kontinentu se začal uskutečňovat proces přeměny rukodělné řemeslné a manufakturní výroby v tovární výrobu strojovou – průmyslová revoluce. I v našich zemích způsobila průmyslová revoluce v prvních sedmi desetiletích minulé století hluboké změny technického, společenského i hospodářského charakteru.

Vznikaly nejen nové moderní továrny, ale v nich i nové společenské třídy: třída podnikatelské buržoazie a dělnická třída. V procesu průmyslové revoluce se však současně vytvářela i nová, do té doby neznámá společenská skupina, zaujímající v uskutečňování technických a hospodářských změn zvlášť význačné místo – technická inteligence.¹⁾ Byla to skupina lidí, k níž se počítali vynálezci, objevitelé nových technologických postupů, ale i početnější vrstva těch, kteří se starali, aby tyto nové objevy byly pečlivě uvedeny v život, rozšířeny do dalších závodů a aby byl zajištěn spolehlivý chod nově vznikajících továren. Byla to skupina lidí, jež otvírala nové obzory rozvoji průmyslové výroby a dopravy.

Kdybychom se pokusili provést analýzu struktury naší technické inteligence za průmyslové revoluce, dospěli bychom k přepestrému obrazu, složenému z postav nejrozumnějšího původu a nejrozdílnějších národností.²⁾ Je zcela pochopitelné, že ve struktuře průmyslové a technické inteligence převládli vedle domácí složky příslušníci těch zemi, kde se průmyslová revoluce uskutečnila dříve než u nás, kde mnohé z toho, co bylo u nás zaváděno jako novinka, bylo již dávno praxí prověřeno a vyzkoušeno. Nicméně starší literatura domácí a v současné době buržoazní literatura západoněmecká a rakouská o dějinách průmyslového rozvoje v našich zemích³⁾ neúměrně zveličovala zásluhy cizinců- techniků na rozvoji našeho průmyslu a techniky v počátcích kapitalismu. V galerii technického pokroku, zejména českého strojírenství, hutnictví a soukenictví bychom v záplavě Angličanů, Francouzů, Belgičanů či Němců jen stěží našli několik portrétů technických průkopníků domácího původu.

Je tomu tak především proto, že jsme věnovali dosud jen málo úsilí, abychom ze zažloutlých písemností našich archívů vydobili zprávy i o našich domácích průkopnících nových způsobů výroby, kteří významnou měrou přispěli k rozvoji technického pokroku nejen u nás, ale mnohdy i v cizině.

Do galerie těchto postav, jejichž význam přerostl nejen hranice regionu, ve kterém se zrodily a kde převážně působily, ale i hranice svého státu, patřil nepochybně Matyáš Reinscher⁴⁾ teoretik a úspěšný praktik, přijímající pro svou činnost intenzívně podněty hospodářského vývoje země i podněty, vyplývající z potřeb autonomního vývoje vědy a techniky.

Léta mládí a příprav

Dne 20. ledna 1795 bylo do křestní knihy vesnice Butovic poprvé vepsáno jméno Matyáš Reinscher.⁵⁾ Narodil se jako třetí z pěti dětí nezáměrného chalupníka Jana Reinschera v chalupě čp. 126 (*Pozn. red.: číslo domu, kde se narodil, je otázné*). Vesnice Butovice ležela v severovýchodním výběžku Moravy, stranou významných komunikací i ruchu hospodářského a společenského. Nejbližší města – Bílovec, Fulnek, Nový Jičín i Moravská Ostrava žila na sklonku 18. stol. z primitivního zemědělství a řemeslné provozovaného soukenictví. Samotné Butovice byly nevýznamnou zemědělskou vesnicí, ve které se právě v letech Reinscherova mládí začala rozvíjet nevelká, v širém okolí však jediná manufaktura na výrobu sukna.⁶⁾

Butovice patřily tehdy ke kunínskému panství, které na počátku 19. stol. spravovala hraběnka Truchsess-Waldburg-Zeil, rozená Harrachová,⁷⁾ žena, která se hlásila k přívržencům osvícenství a racionalismu a mnohé ze zásad, osvojených četbou osvícenských filosofů, pedagogů a národohospodářů se pokoušela uvést v život i na svém panství, jedním z plodů tohoto úsilí bylo i založení na svou dobu znamenité soukromé školy v kunínském zámku (1791), opírající se o příklad a zkušenosti obdobných ústavů, řízených Pestalozzim a Salzmannem v cizině.⁸⁾ Navíc tato škola zaměřila své učební plány k praktickým cílům soudobého hospodářství. Žáky této školy tvořila vybraná skupina chlapců i děvčat, kteří měli být vychováni buď k dalšímu studiu na vysokých školách nebo k vedoucím funkcím na hospodářstvích kunínského velkostatku. Ve svém životopise napsal František Palacký, rodák z nedalekých Hodslavic a v letech 1807 až 1809 rovněž žák této školy⁹⁾ „... vyučováno zvláště ještě v zámku asi dva a třicet vybraných chlapců a téměř tolikéž děvčat rozličného rodu a věku; tu přednášeny mimo jiné nauky počátkové všeobecných dějin, anthropologie, fyzika, hospodářství a těm podobné. Učitelé moji byli: hraběnka sama, znamenitá paní, pak Jurende, Turek, Schneider, Richter a jiní...“

Reinscher již jako malý školák projevil mimořádné nadání pro technické předměty. Bylo ovšem sotva možné rozvinout toto nadání na malé vesnické škole v Butovicích. Brzy byla hraběnka upozorněna i na nadaného mladého Reinschera. Tak se v letech 1807 až 1812 stal i Reinscher spolužákem Fr. Palackého, později zakladatele moderního českého dějepiscetví, J. Teichmanna, pozdějšího rakouského diplomata, E. Schindlera, význačného zemědělského odborníka aj. Dobré základy přírodních věd umožnily Reinscherovi, aby za finanční podpory hraběnky Marie Walburgy v letech 1813 až 1816 vystudoval vídeňský polytechnický institut, tehdy nejvyšší technické učiliště v rakouské monarchii.¹⁰⁾ Od příštího roku přijal na dobu čtyř let místo asistenta katedry mechaniky na polytechnickém institutu ve Vídni s povinností pečovat o výuku deskriptivy a strojnického kreslení.¹¹⁾ Již v těchto letech pěstuje Reinscher vedle teoretické mechaniky i praktickou činnost konstrukční a projekční. Výsledky několikaleté teoretické práce v oboru mechaniky uveřejnil v letech 1820 a 1822 v ročenkách polytechnického institutu.

V první studii se zabýval otázkou teorie skládání rovnoměrných pohybů, ve druhé otázkou pohybu hřídele.¹²⁾ Pracoval však i na konstrukci různých modelů strojů v dílně ústavu a při přestavbě budovy polytechnického institutu navrhl na svou dobu smělý projekt plynového osvětlení budovy a ústředního parního vytápění.¹³⁾ Významným mezníkem v životě Matyáše Reinschera bylo seznámení se s vynikajícím odborníkem ve věcech mineralogie, geologie i praktického hornictví, hutnictví o dopravu – Franzem Xaverem Rieplem, jenž byl v roce 1820 jmenován řádným profesorem přírodních věd o zbožíznalství na vídeňské polytechnice.¹⁴⁾ Reinscher citlivě odhadl nejen odborné kvality Rieplovy, ale především jeho schopnost pohotově reagovat na vše pokrokové a nové v rozvoji techniky. Stal se Rieplovy oddaným žákem a v pozdějších letech i spolupracovníkem a uskutečňovatelem jeho nejspolehlivějších projektů.

V říjnu 1821 skončil Reinscherovi asistentský úvazek na technice a s ním i léta příprav k samostatné tvůrčí práci. Již za učitelského působení ve Vídni bylo zřejmé, že budoucí činnost Reinscherova se bude vyvíjet v okruhu čtyř jeho hlavních zájmů: zájmu o konstrukci strojů, o hornictví, o železářství a o dopravu. Položíme-li vedle sebe tyto Reinscherovy zájmy a skutečné potřeby tehdejšího rozvoje výroby, zjistíme, že plně odpovídaly nejaktuálnějším požadavkům doby. A v tom bylo skryto tajemství Reinscherových úspěchů.

Ve službách technického převratu

Krátce poté, co opustil místo asistenta na vídeňské polytechnice, dal si Reinscher patentovat vynález stroje, jenž přinesl značnou úsporu času a pracovních sil – stroje na řezání a štípání dříví. Během 12 hodin toto zařízení pořezalo a poštípalo 40 sáhů dříví, přičemž bylo k obsluze stroje zapotřebí 6 dělníků a k pohonu parního stroje o 6 koňských sil.¹⁵⁾ Vynález později zakoupila akciová společnost PHORUS, která stroj začala vyrábět a prodávat. Reinscher sám se stal členem společnosti.¹⁶⁾

Stálé zaměstnání však v této době poskytovala Reinscherovi dunajská paroplavební společnost, kde zastával funkci člena strojní inspekce. Je pochopitelné, že práce v dopravní

společnosti poutala Reinscherův zájem především k zdokonalením a vynálezům dopravních zařízení. V lednu 1825 dal si Reinscher patentovat zlepšení dosavadního lodního parního stroje s oscilujícími cylindry, jenž byl pro své přednosti (bezpečnost, lehkost, snazší obsluha) postupně zaváděn na všech rakouských parnicích a sloužil dobře až do 2. pol. 19. stol.¹⁷⁾ V téže době vytvořil prototyp a řídil výrobu vagonů pro koňskou železnici z Budějovic do Lince. Přednosti Reinscherových železničních vozů spočívaly v tom, že jejich kola byla vyrobena z kovaného železa, že jejich nosnost byla mimořádně velká a vlastní váha naproti tomu velmi nízká.¹⁸⁾

Avšak činnost Reinscherova se v letech 1822 až 1826 neomezila jen na práce v oblasti dopravy. O obrovském rozsahu jeho neúnavné aktivity si uděláme dobrou představu tehdy, pokusíme-li se alespoň o výčet jeho prací z těchto let:¹⁹⁾ vystavěl v tomto krátkém údobí pro potřeby továren, dolů a hutí 15 parních strojů o výkonu až 6 až 30 koňských sil, zkonstruoval 6 pump pro kamenouhelné a stříbrné doly a v dolech v okolí Kremnice na Slovensku provedl mnohá zlepšení v odčerpávání vody z hlubin země na povrch. Téměř ve všech zemích monarchie byl znám jako odborník na stavbu pohonných zařízení a zejména vodních kol. V roce 1824 st dal patentovat nové zařízení k pohonu strojů lidmi nebo zvířaty, které mělo na principu dvou válců a dvou paralelních nekonečných řetězů nahradit dosavadní nevýkonný žentour.²⁰⁾ V Lilienfeldu řídil stavbu válcovny plechu na vodní pohon (jejím majitelem a provozovatelem byl K. Oesterlein).

Mnohostranná činnost Reinscherova v letech 1822 až 1828 zasáhla pronikavě do mnoha odvětví průmyslu a dopravy, ale pravděpodobně pro svou přílišnou roztržitost nedovedla uspokojit náročného technika a vynálezce. Díky plodnému styku s F. X. Rieplem začal Reinscher na sklonku tohoto údobí soustřeďovat svou pozornost na realizaci několika projektů, které se zrodily v nadané hlavě Rieplově.

Uskutečňovatelem Rieplových projektů

Rozvoj průmyslové revoluce v každé zemi byl ochromován dotud, dokud si jednotlivé země nevybudovaly vlastní moderní železářství. Klíčovým problémem doby bylo tedy vyřešit otázku dalšího rozvoje a modernizace tohoto výrobního odvětví. Tuto skutečnost si dobře uvědomují jak Riepl, tak Reinscher; proto se od sklonku 20. let jejich činnost ubírala právě tímto směrem.

Bylo to na sklonku 20. let, krátce poté, kdy olomoucké arcibiskupství dokončilo první etapu rekonstrukce železáren ve Frýdlantě n. O. a těšilo se z prvních výnosů zdokonaleného podniku, kdy hlavně zásluhou horního rady F. X. Riepla dozrál plán olomouckého arcibiskupa Rudolfa na vybudování moderní pudlovný ve Vítkovicích u Moravské Ostravy.²¹⁾ Riepl získal svého někdejšího žáka, ostatně rodáka z tohoto koutu Moravy – Matyáše Reinschera, aby vypracoval pod jeho vedením plán stavby Rudolfovy huti a ujal se vedení stavebních prací. A skutečně: v letech 1829 a 1830 bychom našli Reinschera na staveništi nejmodernějších tehdy rakouských železáren ve Vítkovicích ve funkci vedoucího stavby s platem 820 zl. k. m. ročně.²²⁾ Do téže doby spadá i jeho spolupráce s bíloveckým továrníkem Karlem Hirtem, Jemuž zdokonalil strojové zařízení jeho soukenické továrny.²³⁾ Slibně se pod Reinscherovým vedením rozvíjející stavba železáren ve Vítkovicích byla však v roce 1831 náhle přerušena.

Zemřel zakladatel vítkovických hutí a hlavní investor – arcibiskup Rudolf. Jeho dědicové pro nedostatek kapitálu a nedůvěru v budovaný podnik zastavili na čas další výstavbu pudlovný a mnozí z úředníků a techniků byli propuštěni. Mezi nimi i Matyáš Reinscher.²⁴⁾ Rudolfův nástupce na arcibiskupském stolci – hrabě Chotek – si však velmi vážil znalostí a dovedností Reinscherových, a nechtěje jej trvale ztratit, vyhledal mu náhradní zaměstnání při stavbě vodovodu v rezidenčním městě Kroměříži.²⁵⁾ Tato práce ovšem nedovedla Reinschera uspokojit. I jiná okolnost však táhla Matyáše Reinschera zpět na Ostravsko, do kraje, v jehož budoucím rozmach nepřestal ani na chvíli věřit: oženil se totiž v září 1831 s mladičkou Janou, dcerou ostravského magistrátního rady Petra Rinke, jenž věnoval novomanželům selskou usedlost ve Vítkovicích.²⁶⁾

Matyáš Reinscher se tedy vrátil jako soukromník zpět do Vítkovic a začal se zabývat jiným plánem, který úzce souvisel s provozem nedostavěných železáren. Při několikaleté činnosti

při stavbě pudlovy i po zkušenostech zejména z frýdlantských hutí si velmi dobře uvědomil, jaké zvýšení výrobních nákladů železa bude představovat drahá doprava uhlí a železné rudy ze vzdálených revírů pomocí formanů. Připadl již někdy kolem roku 1829 na myšlenku nahradit formany s živými koňmi silničním parovozem, jehož výkon by zastoupil nejméně 8 koní. Ve vítkovické selské usedlosti si zřídil mechanickou dílnu. Hlomoz a hluk, doléhající sem z nedaleké pudlovy, pobízel ho k horečné činnosti. Zprvu se zdálo, že bude možné v krátké době nápad realizovat. Ze strany arcibiskupských úředníků, zejména prozíravého Františka Kleinpetra, v té době ředitele obou hutí ve Vítkovicích i Frýdlantě, byla mu přislíbena finanční i hmotná podpora. Práce na konstrukci silničního parovozu se slibně rozvíjela. Když však Reinscher přikročil ke stavbě prototypu a požadoval na olomouckém biskupství, aby mu dalo vyrobit ve vlastních hutích některé železné součástky nutné pro provoz parovozu, byl odmítnut. Málo si tito lidé uvědomovali dosah Reinscherových pokusů a nepomohla proti zamítnutí kapituly ani dobrá vůle ředitele Kleinpetra a přímluvce Riepla. Reinscher ztratil při těchto pokusech majetek svůj i své ženy.²⁷⁾ Bylo nutné se poohlédnout po nových zdrojích obživy a odložit na neurčito dokončení smělého projektu. Bylo to právě v době, kdy se profesor Rieplovi podařilo získat bankovní dům Rothschildů pro výstavbu železnice z Vídně do haličské Bochni. Matyáš Reinscher byl již tehdy uznávaným technikem a odborníkem a proto byl vybidnut, aby se ujal trasování projektované Severní dráhy.²⁸⁾ Přijal tuto nabídku, ale přesto se i nadále obíral železářstvím. Zdokonaluje a rozšiřuje v té době železářny hraběte Mitrovského v Loučné a Sobotíně na severní Moravě výstavbou dvou vysokých pecí a strojírenské dílny. Již jako zkušený stavitel železáren se ujímá úkolu postavit dvě vysoké pece ve Fröschnitzgrabenu u Semmeringu a v letech 1840 až 1842 se ujímá řízení železáren, rudných a uhelných dolů podnikatele Josefa Zwierziny v Mariánském údolí u Olomouce a na Slezské Ostravě. Na okraji své činnosti též vedl v těchto letech pokusy s parními bagry při přestavbě přístavů v Terstu a v Benátkách.²⁹⁾ V letech 1829 až 1842 soustředil Matyáš Reinscher všechno své úsilí k jedinému výrobnímu odvětví – železářství. Vydobyl si jména vynikajícího budovatele nových moderních železáren a byl ceněn i pro své praktické zkušenosti v řízení hutního provozu. Je to období v jeho tvůrčím životě nejplodnější a nejprospěšnější zároveň hospodářskému rozvoji našich zemí.

Ruská epizoda

Jestliže přicházeli v počátcích průmyslové revoluce s novými stroji a výrobními zařízeními do našich zemí i angličtí, belgičtí či němečtí odborníci a technici, aby zaučili české dělníky, odcházeli opět naši technici a odborníci ve 30. a 40. letech minulého století jako nositelé technického pokroku do těch zemí, kde průmyslová revoluce začala později než u nás. K těmto zemím patřilo i carské Rusko. Rusko ještě v polovině 19. stol. zaostávalo za většinou států střední a západní Evropy. Teprve v polovině 30. let se i v této zemi začala ve většině průmyslových odvětví uplatňovat strojová výroba³⁰⁾ a s ní se vynořily i nové problémy, především otázka levného průmyslového paliva, jež by nahradilo dříví. Jestliže tento problém musili řešit v Anglii již v 2. pol. 18. stol.³¹⁾ a v Rakousku na začátku 19. stol.,³²⁾ stal se v Rusku aktuálním ve 40. letech minulého století.

I do Ruska se donesla pověst o vynikajících schopnostech Reinscherových. Carské vláda povolala k vyřešení otázky nového paliva pro ruský průmysl právě Matyáše Reinschera, jenž za výhodných podmínek nabídku přijal. V roce 1842 odjíždí s rodinou do Ruska a načas se usídluje v Petrohradě. Příznivému přijetí Matyáše Reinschera v Rusku nepochybně přispěla dobrá pověst, kterou české technice získala krátce předtím skupina inženýrů – budovatelů první ruské železnice.³³⁾

Reinscher začal v Petrohradě se studiem způsobů otáčení v různých ruských továrnách, spolu se čtyřmi žáky petrohradského inženýrského učiliště provádí průzkum uhelných zásob Ruska a zavádí do praxe používání nejdostupnějšího a nejlevnějšího paliva – rašeliny.

Mimořádných úspěchů dosáhl Reinscher při rozšiřování tohoto paliva v ruských porcelánkách, které právě v této době prožívaly období prvního rozmachu.

Rašelina se v nich uplatnila především proto, že poskytovala rovnoměrné teplo a oheň.

Po pěti letech činnosti se výsledky Reinscherových pokusů v moskevské gubernii projeví dosti nápadně, uvědomíme-li si, že přinesly ruským porcelánkám úsporu nejméně 40 %

drahého dřevěného paliva.³⁴⁾ Reinscher se ovšem neomezil jen na otázky úspory paliva. Díky přízni několika vysoce postavených státních úředníků byly vytvořeny příznivé podmínky i k tomu, aby mohl Reinscher pokračovat s konstrukcí nových strojových zařízení. Za zmínku stojí sestavení nové trubkové parní aparatury, která vedle úplné bezpečnosti proti explozím přinášela i 55procentní úsporu paliva. V zaostalejším Rusku mohl Reinscher dobře uplatnit zkušenosti, získané ve vlasti: vybavuje několik soukenických továren stroji, zařizuje betonárnu, hedvábnickou továrnu, papírny, koželužny, palírny lihu, pivovary, staví v některých městech veřejné parní lázně a pro potřeby ruského zemědělství konstruuje dokonce i několik typů zemědělských strojů.

Tak úspěšně mohla se Reinscherova činnost v Rusku vyvíjet jen díky tomu, že spadala v jedno s nástupem průmyslové revoluce v zemi a že zde bylo několik osobností, které nad jeho prací držely ochrannou ruku: byl lo především ministr financí hr. Kankrin a generální guvernér Moskvy kn. Gallicin. Ti však již po dvou letech Reinscherova působení v Rusku zemřeli a jejich nástupci nechtěli dodržet podmínky smlouvy. Proto se Matyáš Reinscher na podzim roku 1847 vrátil z Moskvy přes Varšavu do vlasti.³⁵⁾

Po návratu z Ruska už Reinscherova činnost neměla zdaleka takový význam pro rozvoj techniky a výroby. Jako v předcházejícím údobí. V roce 1848 přijal místo poradce c. k. horního mincovního úřadu³⁶⁾ a po dvou letech se stal docentem pyrotechniky na vídeňské polytechnice,³⁷⁾ aby své bohaté zkušenosti předával nové generaci inženýrů. I při své pedagogické činnosti, podobně jako jeho učitel F. X. Riepl, nevzdal se praktické činnosti: trasoval ještě železnici z uherského Aradu do Hermannsdorfu v Sedmihradech a na sklonku života vypracoval projekt železáren ve Veröze v Uhrách.³⁸⁾ To však bylo již v době, kdy jeho neutuchající aktivita byla rok od roku více podlamována zdlouhavou chorobou, jíž Reinscher podlehl 29. srpna 1861 ve věku 66 let.³⁹⁾

Poznámky

- 1) Srv. např. V. K. Jacunskij, *Promyšlennyj perevorot v Rossii. Voprosy istorii* 1952. č. 12.
- 2) Takový obraz poskytuje např. rozbor struktury technické inteligence Vítkovických železáren, jemuž bude věnována zvl. studie.
- 3) Z novějších prací, nesených touto tendencí, uvedu alespoň: *Deutschlands verlorene Montanwirtschaft. Die Eisen- und Stahlindustrie Oberschlesiens. Eine Sammelarbeit mit Beiträgen von K. Seidl, dr. P. H. Seraphim. Ing. K. Tanzer. Stuttgart-Köln 1955.* Tato práce se dotýká značnou měrou i vývoje ostravská průmyslové oblasti. H. Benedikt, *Die Anfänge der Industrie in Mähren. Der Donaauraum 2*, 1957, H. 1. 38–51; H. Benedikt, *Die Anfänge der sudetendeutschen Industrie, Der Donaauraum 5*, 1960, H. 2, 107–111. K tomu srv. M. Myška, *Rozwój przemysłu na Śląsku i w Morawach w świetle austriackiego „Donaauraumforschung”, Zarnie Śląskie 24*, 1961, 464–471.
- 4) O Reinscherovi dosud psali jen R. Drapala, *Ein Pionier der Technik aus dem Kuländchen, Bundes-Kalender 1929, Olmütz-Troppau 1929*, 66–69 a ve stručné poznámce M. Myška, *Matyáš Reinscher, jeden z průkopníků průmyslového převratu; VOK-Bilovecko 1959*. č. 9, 4-6.
- 5) *Sar Opava – Matriky*, sign. B, křestní kniha fary v Butovicích.
- 6) F. J. Schwoy, *Topographie vom Markgrafthum Mähren*, Bd III Wien 1794, heslo Botenwald.
- 7) L. Hosák, *Historický místopis okresu novojického, VOK-NovoJicko 1960*, č. 3, 3.
- 8) K. Kálal, *Palackého mladá léta (1798–1827)*, Praha 1925, 35–37. Srv. dále *Počátkové školních let Františka Palackého*, red. A. Sivek, Hodslavice 1958.
- 9) F. Palacký, *Vlastní životopis*; v edici *Dílo Františka Palackého*, sv. I, vydal J. Charvát. Praha 1941, 12.
- 10) *MA Ostrava – Drapalova sbírka*, kart. 30: *Dopis dcery Adély Reinscherové R. Drapalovi*, Opava 18. 5. 1927.
- 11) *Archiv der Technischen Hochschule zu Wien – M. Reinscher. Zeugnis*. Wien 10. 12. 1821.
- 12) *Jahrbuch des Polytechnischen Instituts in Wien*, red. v. Johann Josef Prechtel, ročník 1820, 1822.
- 13) *Archiv der Technischen Hochschule zu Wien – Beschäftigung und Bauten des Unterzeichneten (Reinscher) vom Jahre 1818 bis gegenwärtig*, Wien 1860.
- 14) R. Drapala, *F. X. Riepl, der Industriepionier des Ostrau-Karwiner Revieres, Troppau–Leipzig 1932*, 11.
- 15) *Archiv der Technischen Hochschule zu Wien – Beschäftigung und Bauten etc.*

- 16) Podivné jméno této společnosti je odvozeno ze začátečních písmen účastníků akciové společnosti: Palffy, Hackelberg, Offenheimer, Reinscher, Unger, Schönhofeld. Srv. k tomu R. Hartner, Unsere Strassennamen. Monatschrift für pädagogische Reform 1920, H. 3–4.
- 17) Beschreibung der Erfindungen und Verbesserungen, für welche in den k. k. österr. Staaten Patente erteilt wurden. Bd. 1: Privilegien vom Jahre 1821–1825, Wien 1838, 372.
- 18) Geschichte der österreichischen Eisenbahnen. Bd. II, Wien 1898, 378.
- 19) Opírám se zde o pramen, citovaný v pozn. 13.
- 20) Beschreibung der Erfindungen und Verbesserungen, für welche in den k. k. österr. Staaten Patente erteilt wurden, Bd. 1: Privilegien vom Jahre 1821–1825. Wien 1838, 287.
- 21) M. Myška. Založení a počátky Vítkovických železáren (1828–1880). Ostrava 1960. 34.
- 22) Sar Kroměříž – Dvorská kancelář. sign. Fach 6. Fasc. 9, ad čj. 607: Besoldungs und Deputat Tabelle bei Rudolphshütte, Frydlant 1/5 1832.
- 23) Sar Kroměříž – Volná korespondenco. fasc. Vítkovice: protokol, sepsaný magistrátem M. Ostravy mezi Fr. Kleinpetrem a M. Reinscherem, Ostrava 21. 12. 1833.
- 24) MA Ostrava – Drapalova sbírka, kart. 30: Reinscher, koncept článku Mathias Reinscher in Dienste des Olmützer Erzbistums.
- 25) Tamtéž.
- 26) Sar Ostrava – Matriky, sign. O: Oddací matrika farního úřadu v Ostravě 1778 až 1849. p. 94.
- 27) MA Ostrava – Drápalova sbírka, kart. 30: Reinscher, koncept článku Mathias Reinscher in Dienste des Olmützer Erzbistums.
- 28) M. Myška. Založení a počátky Vítkovických železáren. 47–48.
- 29) Podle téhož pramene jako v pozn. 13.
- 30) V. K. Jacunskij, Krupnaja promyšlenost Rossii v 1790–1860 gg., ve sb.: Očerki ekonomičeskoj istorii Rossii pervoj poloviny XIX. veka, Moskva 1959. 118–220.
- 31) Srv. např. P. Mantoux, The Industrial Revolution in the Eighteenth Century – an Outline of the Beginings of the Modern Factory System in England, London 1948.
- 32) L. Kárníková, Úloha uhlí v průmyslovém rozvoji Čech do poloviny 19. století. Rozpravy ČSAV sv. 68. 1958. seš. 12.
- 33) Srv. např. J. Hons, U kolébky železných drah. Život a dílo Jana Pernera. Praha 1954. 33–79,
- 34) Archiv der Technischen Hochschule zu Wien – Beschäftigung und Bauten des Unterzeichneten (Reinscher) vom Jahre 1818 bis gegenwärtig, Wien 1860.
- 35) Tamtéž.
- 36) Tamtéž.
- 37) MA Ostrava – Drapalova sbírka, kart. 30. Reinscher: Ad Mathias Reinscher Familienverhältnisse.
- 38) Archiv der Technischen Hochschule zu Wien – Beschäftigung und Bauten des Unterzeichneten (Reinscher) vom Jahre 1818 bis gegenwärtig, Wien 1860.
- 39) R. Drapala. Ein Pionier der Technik aus dem Kuhländchen, Bundes-Kalender 1929, 69.

Literatura

- DRAPALA, Richard (1929): Ein Pionier der Technik aus dem Kuhländchen (Mathias Reinscher), Bundes-Kalender, 3. Jahrgang, s. 66–69. Olmütz-Troppau.
- MYŠKA, Milan (1959): Matyáš Reinscher, jeden z průkopníků průmyslového převratu. In: Bílovecko, č. 9, s. 4–6.
- MYŠKA, Milan (1962): Mathias Reinscher, zapomenutý průkopník průmyslového převratu. In: Časopis Společnosti přátel starožitností 70, s. 86–92.
- MYŠKA, Milan (edit.) (1993): Biografický slovník Slezska a severní Moravy. Ostravská univerzita v Ostravě, sešit 1., str. 87–88.
- MYŠKA, Milan (2000): Rozbřesk podnikatelů.
- PAVLICA, Tomáš (1973): Průkopník technického převratu Matyáš Reinscher (1795–1861). Ostravský kulturní zpravodaj, březen 1973, Ostrava, s. 57.